

En Meierigaard i det østlige Holsteen.

Af Landbrugscandidat P. B. Feilberg.

Det er ikke alene det Nye og Usædvanlige, hvis Indvirkning Landbruget stylder sin Fremgang, men Uddannelsen af det engang Givne er ogsaa her, ligesom i reen menneskelig Forstand, Betingelse for Udvikling. Berøring med forskjellige Charakterer giver Syn for den Enkeltes Fejl og Fortrin, og Bekjendtskabet med Landbruget i forskjellige Egne — i Grundlaget kan det være eens saavel som i utallige Enkeltheder — er altid lønnende, naar kun Anvendelsen paa egne Forhold skeer uden for store Fordringer og med stadig Grindring om, at hvad der gjælder for det enkelte Individ, kan ogsaa siges at gjælde for den enkelte Egn's Landbrug, nemlig at utallige Forhold nødvendiggjøre en, idetmindste i det Ydre, forskjellig Udvikling.

At modarbejde skadelige Indvirkninger, opdage og rette Fejl, optage en enkelt ny Tanke, kan efterstræbes, og at Sandsen og Interessen herfor vækkes er i og for sig et rigt Udbytte.

I flere Egne af Holsteen træffes vel en mere almindelig udbredt Interesse for Meierivæsenet end i Kongeriget, og dette, i Forbindelse med enkelte Afvigelser i andre Grene af Landbruget, gjør det noget forskjelligt fra vort.

En middelfor, velbehandlet Gaards Beskrivelse turde antyde, hvad der her er karakteristisk.

Driften er i 10 Marker, tilsammen 300 Tdr. Land.
1) Gronjordshavre, 2) Brak, 3) Hvede, 4) Byg, 5) Bille-

havre, 6) Rug, 7) Klover, 8) Græs, 9) Græs, 10) Græs. Jorderne ere lerede, temmelig tunge, dog meget forbedrede ved Drainingen, der paa de 8 Marker er udført. Til Gronjordsøhavre reolpløies om Efteraaret og harves om Foraaret; Brakmarkens Behandling er som sædvanlig; omtrent 10 Fireheste = Læs Gødning gives pr. Td. Land; i Regelen udfjøres den om Vinteren. Bygjordens Behandling er meget omhyggelig. Hvedestubben pløies om Efteraaret, ligger roligt indtil Marken tørres i Foraaret, pløies dybt, behandles med den støtste Harve, Tromle og Rundharve; Bygget saaes og nedpløies grundt. Til Bygget reolpløies ikke, da dette mindst af Alt menes at kunne taale frist Jord. Billehavren saaes enten i den vinterpløiede Jord, eller nedpløies om Foraaret efter at Jorden ved støt Harve, Gyrtirpator og Rundharve er bragt i Orden. Gødningen, omtrent 6 Læs pr. Td. Land, udfjøres til Rug paa Stubben, nedpløies grundt og senere igjen dybt. I Gjennemsnit har i de senere Aar:

		Fold	pr. Td. Land	pr. Læs
Hvede	givet. .	9,3	3 à 10 Læs	1 à 3 Td.
Rug	" . .	7,3	2 à 4 "	2 à 3 "
Byg	" . .	10,7	3 à 5 "	2 à 4 "
Havre	" . .	12,0	2 à 4 "	2 à 6 "
Billehavre	" . .	14,0	2 à 3 "	

Af det aarligt aflede Quantum Korn, omtrent 1500 Tdr., eller 5 Tdr. pr. Td. Land samlet Areal, kan $\frac{1}{3}$ sælges. Der fragaaer til Hestene c. 400 Tdr., til Køer og Sviin 400, til Saaesæd 200; Gryn og Meel kjøbes. Arbeidskraften er 8 Heste, foruden Lugsøheste, der benyttes deels 2 og 2, deels 4 og 4 sammen, efter den sædvanlige holsteenske Methode, der vel kan forsvares, hvor Alt er indrettet derefter, men neppe under ibrigt lige Forhold vil fremme Arbeidet saa godt som den danske; det noget formindskede Folkehold, idet der istedetfor 1 Karl for hver 2 Heste holdes 1 Karl paa hver 4 Stkr., har vel nogen Betydning. Her holdes 4 faste Karle, med 45 Rd. Rm. i Lon, og 12 Dagleiere. Disse sidste ere heldigt

stillede; i Regelen have de fri Bolig (til 2 Familier sammen), $2\frac{1}{2}$ Tdr. Land Agerjord og $\frac{1}{4}$ Td. Land Have hver. Jorden maae de dog selv skaffe behandlet, hvad de opnaae ved Bøndernes Hjælp; almindeligt benyttes deres Jordlod til Hvede, Byg, Havre, Kløver og Græs. De 12 Arbeidere her paa Gaarden tærste om Vinteren for hver 16de Td. og fortjene fra 3—4 Mk. Rm. daglig; Daglønnen om Vinteren er fastsat til 8 $\frac{1}{2}$ Cour. (1 Mk. 13 $\frac{1}{2}$ Rm.), men i Regelen arbeides ved Tærstningen; om Sommeren er den 10 $\frac{1}{2}$ (2 Mk.), naturligviis paa egen Koft. Afgiften for fri Bolig, Jord, Brænde, fri Skole og Læge er 60 Dages Arbeide, omtrent fra Juni Maanedes Begyndelse, uden Bederlag i Penge. Gaarden drives altsaa ved omtrent 5 Mand pr. 100 Tdr. Land.

Her benyttes meget lette Hjulplove, Gyrpator, skotsk Harve og almindelig Harve; Rundharvningen er ligesom i andre Egne af Holsteen meget brugt. Pigtromlen er et fortrinligt Redskab, der navnlig sidste Foraar viste sin Nytte paa Bygjorden, der var pløiet meget fugtig og af den vedholdende Torke gjort aldeles uhandelig med ethvert andet Redskab. Den her benyttede Saaemaskine er meget at anbefale; den benyttes til alle Kornsorter, til Raps og Græsfær med lige Fordeel. Frøet udsaaes af en Valtse, forsynet med Jordhvinger, som ved at forskydes i Cylinderen forøger eller formindsker Udsæden (det Albanske Princip med nogen Modification). Den forfærdiges i Oldenborg til 108 Rd. Rm., og af Schwejel & Howald i Kiel med Støbejerns Valtse og Cylinder til 80 Rd. Rm.

Hvor Meierivæsenet, som her i Holsteen, er den Green af Landbruget, der helliges den største Opmærksomhed, er Besætningens Tilstand, Fodringen, den større og mindre Production, Themaer, der ofte komme paa Bane; det er derfor intet Under, at Alt hvad dermed staaer i Forbindelse betragtes med Interesse. Kostalden er ikke, som nogle Steder i Kongeriget, et mørkt Afslukke, hvor Huusbonden sjældent eller aldrig sætter sin Fod, den er mere at betragte som en hyggelig Leilighed;

— der er altid luunt, og Tilsynet med Fodringen af de velnærede og glatte Kreaturer er i og for sig fornoieligt. Skjøndt den egentlige hollsteenske Rø betragtes som ret god, finder man dog sjeldent hele Besætningen bestaaende af denne Race — den har et grovt Hoved, fremstaaende Knofler, og er ligejaa dyb fortil som bagtil — mangler fuldkomment Anglerkoens fine Bygning. Skjøndt man vel kan antage, at Melkerigdommen hos de forskjellige Melkeracer ikke er saa synderlig forskjellig, og at Anglerkoen just ikke har noget afgjort Fortrin for de bedre Røer af Landets egen Race, naar Dydrættet har nydt en sund og kraftig Pleie, saa finder man dog hyppigt de større Stalde fyldte med Anglerkøer; deres smukke Udseende gjør dem til en Art Luxusgjenstande, der, hvor Meieriet ikke er bortforpagtet, nu engang hører til.

Paa Gaarden her findes 70 Røer af Angler-Race; de indkjøbes som 2½ Aars Kvier med Kalv; Kælvingen begynder efter Nytaar og er omtrent sluttet i April.

Vinterfodringen er at betragte som en Middelfodring — den er hverken knap eller overflødig. Det Spørgsmaal, hvilken Fodring der er den rette, er ofte opløstet i de senere Aar, og det's forskjellige Behandling viser, hvormeget der endnu mangler af Materiale til Besvarelsen. Forskjellige Forhold maae fremkalde en meget forskjellig Vinterfodring, og nogen almeengjældende oekonomisk Regel kan ikke opstilles. Naturen er overalt Væremester; Chemikeren kan kun finde Næringsmidlernes heldigste Sammensætning ved at iagttage, hvorledes Naturen har sørget for hver enkelt Dyrearts Larv, og Landmanden maae stræbe at udfinde den rigtige Behandling for sin Besætning ved at spørge Naturen tilraads. Theorien hviler eller bør hvile paa Praxis og bør staae i stadig Rapport til Naturens Praxis.

En Fodring, hvorved Kvæget er bestandig ved godt Huld, uden just at fedes, maa ansees for meest naturlig; den vil fremme Dyrenes Sundhed, bringe dem i kraftig Stand paa Græs om Foraaret, bewirke, at de Røer, som afgaae, kunne sælges

til taalelig Priis, og, hvad der er væsentligst, skaffe en rigelig Production og Gjødning.

Køerne her erholde i Vinterens Løb omtrent 3000 Pd. Halm, 1000 Pd. Korn og 1500 Pd. Hø, hvad der bliver daglig 15 Pd. Halm, $4\frac{1}{2}$ Pd. Hø og 5 Pd. Korn, eller omtrent 25 Pd. Høvardi pr. Stk.

Kan det bevise, at Tillæg af Korn i det daglige Foder bringer Productionen af Mælk til at stige saameget, at Kornet udbringes tilnærmelsesviis i Kjøbmandsprisen, saa maa et saadant Tillæg nødvendig være oekonomisk rigtigt; ved at sælge Kornet til Besætningen spares først Transporten til Byen, dernæst forsøges Gjødningens Mængde og Godhed.

Saaledes fik Køerne, af hvilke 50 havde kølvet, som sædvanlig, i Februar og Marts 6 Pd. Bygskraa daglig; endel mindre god Hvede, der veiede 196 Pd., kunde i Heiligenhafen kun udbringes til 6 Rd. 2 Mk. 8 $\frac{1}{2}$; man besluttede da at anvende den paa Besætningen og give 2 Pd. Hvedeskraa pr. Ko, uden nogen Forandring i den sædvanlige Fodring. Efter 4 til 5 Dages Forløb var Mælkudbyttet tiltaget med $1\frac{1}{4}$ Kande daglig pr. Ko. Forsøget varede 14 Dage.

I dette Tidrum var der vundet et Meerudbytte af 800 Kander Mælk à 7 $\frac{1}{2}$ = 58 Rd. 2 Mk.

Ved et Tillæg af foder af 7 Tdr. Hvede à 6 Rd. 2 Mk. 8 $\frac{1}{2}$ = 44 Rd. 5 Mk. 8 $\frac{1}{2}$.

Eller, med andre Ord, den daarlige Hvede var udbragt i samme Priis som den bedste, ved at opfodres.

Kjøbet af kunstig Gjødning er nu lidt efter lidt blevet almindeligt, og vistnok med Rette, da enhver Forsøgelse af Jordens Frugtbarhed er en Forsøgelse af den Sum, hvoraf Landmanden skal oppebære Renterne; men hvor ofte vilde ikke Jordens Frugtbarhed billigere kunne forsøges ved rigeligere Fodring, end ved directe Udgift af rede Penge. — Selv om Kornet kun udbragtes i $\frac{2}{3}$ til $\frac{1}{2}$ af Kjøbmandsprisen, vilde Gjødningens forøgede Værdi kunne dække Tabet; ved at passere Dyrelegemet taber Productionsfoderet kun en for-

holdsviis ringe Mængde Kvælstof — dette det vigtigste Drivhjul i Landbrugsmaskinen.

Det er Meierivæsenets Opgave, at omforme vegetabiliske Substantier i Producter og Gødning; jo flere af de paa Gaarden avlede Stoffer, der paa den Maade kunne omformes uden directe Pengetab, des fordeeltigere, thi Gødningen forøges.

At Jorden paa denne Maade forbedres har to Aarsager, for det første bortføres i Virkeligheden færre brugbare Substantier fra Gaarden, for det andet forøges Gødningsmængden i Jorden; Gjæringsprocessen vedligeholdes livligere og længere, og en større Mængde af de forhen bundne Substantier frigøres derved, og medindføres i Kredsløbet; man kan i en vis Forstand sige, at forøget Fodring frembringer samme Virkning som Mergling; ved begge Forandringer frembringes en livligere Omfætning af Stoffer, der ellers for Landmanden er en død Capital. Foruden denne reent kemiske Virkning frembringer den forøgede vegetabiliske Mængde i Jorden physiske Virkninger, hvis Vigtighed ikke kan oversees, saaledes i Forhold til Varme, Vand og Luft, ved at gøre Jorden beqvem og porøs. Spørgsmaalet, hvilken Drift kan Marken taale, er almindelig ved Gaardsalg; man kunde ogsaa ved en Omfkrivning spørge: hvor stor er Jordens reproducerende Kraft; det var indlysende fordeeltigst, at sælge Kornafgrøden hvert Aar af Jorden, derjom den reproducerende Kraft var liig den borttagne Mængde — det er imidlertid ikke Tilfældet under vore Forhold; man er henviist til ved Ophobning af vegetabiliske Substantier 3: rigelig Fodring og ved Behandling at bringe denne Kraft til sit Maximum.

Her gives Halm om Morgenens; efter Vandingen, hvorved Krybberne blive staaende halvt fulde af Vand, udstrøes omtrent 2 Pd. Gaffelse pr. Ko i disse, derpaa det bestemte Quantum Bygfrø, der omrøres omhyggeligt; sidste Vinter desuden 2 Lod Salt pr. Ko. Efter dette Foder gives Hø og dernæst igjen Halm. Den samme Foderorden anvendes om

Eftermiddagen. Først paa Vinteren gives omtr. 4 Pd., mod Slutningen 8 Pd. Bygskraa daglig. Høfodringen fortsættes regelmæssig fra først til sidst.

Jordbunden giver godt Græs; imidlertid maa vist neppe det holsteenske Smørs Fiinhed søges i en fra Kongeriget forskjellig Plantevæxt; her saaes 10 Pd. Rodklover, 2 Pd. hvid dito og 2 Pd. Timotheigræs; Raigræs har kun i de meget tørre Aar været benyttet.

Ved at undersøge Vegetationen findes den at være den samme som hos os; saaledes:

Trifolium pratense, *repens*, *agrarium* og *procumbens*.

Phleum pratense.

Lolium italicum og *arvense*.

Poa pratensis og *annua*.

Bromus mollis.

Desuden: *Myosotis stricta*, *Thlaspi arvense*, *Capsella bursa pastoris*, *Arabis Thaliana*, *Draba verna*, *Matricaria inodora*, *Sherardia arvensis*, *Veronica serpyllifolia*, *Lamium amplexicaule* og *purpureum*, *Taraxacum officinale*, *Scleranthus annuus*, *Lithospermum officinale*, *Viola tricolor*, *Stellaria media*, *Cerastium vulgatum*, *Myosurus minimus*; *Plantago lanceolata*, *Bellis perennis* 2c. 2c.

Her benyttes overalt fri Græsgang, og Tøiring kjendes neppe; 3 Indtægter til Græsning give omtr. 1½ Td. Land pr. Ko. Kløveren behandles fortrinligt ved i halvt tørret Tilstand at sættes i store Stakke paa 5 à 6 Læs, hvor Gjæringen fuldendes inden den indkjøres; i 1859 blev den slaaet fra Tirsdag Formiddag til Fredag Middag, og Løvedag Aften var Alt i Stak ved Huset, hvor det stod, for at hjemkjøres naar Lejlighed gaves; mellem 1 og 2 Læs pr. Ko er det almindelige Udbytte.

Moddingen er omplantet med Træer, omtr. 2 □ Favne pr. Ko; der produceres i Gjennemsnit 600 Fireheste-Læs Gødning aarlig.

I Regelen finder man Stalde, hvor Fodergangen løber paa langs; det er ikke Tilfældet her; Køerne staae paa langs i Huset med Hovederne mod 3 tværløbende Fodergange. — Gulvet i disse dannes af en Composition af Aske og Kalk; 6 Dele almindelig Aske af Træ og Torv blandes med 1 Deel Kalk (efter Maal): Blandingen gøres med Vand til en halvflydende Masse, der i et omtrent 2 Tommer tykt Lag lægges som Udfyldning mellem Krybberne; efter at være jævnet og glattet henligger det urørt til Tørring, der helst maa skee saa langsomt som muligt. Denne Blanding giver et fortrinligt Gulv, der ikke som Leergulv lider Skade af Fugtighed. Ved den ene Ende af hver Fodergang er en Dør til Møddingepladsen, ved den anden en Dør, der kan stydes til Siden, som fører ind til en Længdegang, hvor Halm, &c. for Fodringen lægges tilrette.

God Fodring giver rigelig Mælk, eller som Ordsproget siger: „Koen malker gennem Tanden“; det gjælder da paa den hensigtsmæssigste Maade at omforme Mælken i Smør, Ost og Flest.

Man kan betragte Mælken som en Opløsning af Ostestof og Mælkessukker ved Hjælp af Alkali og Vand, hvori Fedtflugterne 3: Smørret findes svømmende; det er disse, der give Mælken den hvide Farve; man antager dem omgivne af en tynd Hinde Ostestof, hvorved Sammenklæbningen forhindres. Den første Mælk efter Kælvingen — Naamælken — er noget forskjellig fra den senere ved sit betydelig større Indhold af Eggehvide eller eggehvideagtigt Ostestof, der meddeler den en ejendommelig Smag og gul Farve, hvorfor den i Regelen benyttes særskilt; naar den samlede Mængde af faste Substantier er i sædvanlig Mælk omtrent 12 pCt. er den i Naamælken omtr. 24 pCt., hvoraf 15 pCt. Eggehvide og Ostestof; Mælkens Middelsammensætning er 5,0 pCt. Mælkessukker, 4,0 pCt. Smør, 3,6 pCt. Ostestof, Eggehvide og Salte; fast Masse 12,6 pCt., Vand 87,4 pCt.; Asken omtr. 0,5 pCt. bestaaer af phosphorsure alkaliske Jordarter, Jernilte, Chloralkalier

samt Natron. Den hvide Farve forandres til blaalig ved adskillige Planter og en isyelig Tilstand; Crucifeerne, Løg, Mynte, Sennep yttre Indflydelse ved en ubehagelig Bismag. I Melken findes saaledes: Smør, der om Sommeren indeholder meest Olein, om Vinteren meest Margarín; Ostestof, der ved Til sætning af Syrer, eller ved Melkesukkerets Omdannelse til Melkesyre løber sammen; Melkesukker, hvis Overgang til Melkesyre fremmes ved Varme, sugtig og uren Luft; endeel Salte og Alkalier, der dog ikke ere forenede med organiske Syrer, men sandsynligviis tjene til at holde Ostestoffet opløst; og endelig Vand.

Ved Melkens Benyttelse er Flodeaffondringen den første og vigtigste Proces. Smørrets Godhed og Mængde er afhængig af en hurtig og fuldstændig Affætning af Fløden — den yderste Tid for endnu nogen Syrlighed er indtraadt er den rigtige til Skumning; ved at fuge en lille Prøve kan det undertiden om Sommeren være nødvendigt at undersøge Tilstanden; er Syredannelsen begyndt, viser der sig i Melken Flokke af Ostestof, hvis Coagulering ved Varmen er fremskyndet og det er da den højeste Tid; en let Krusning af Flødens Overflade er det almindelige Tegn paa den rigtige Skumningstid. Om Vinteren staaer Melken hyppigt 60 Timer, om Sommeren 24—36; her holdes midt om Vinteren 6 Sæt Mælk, i April og Maj 5 og 4, om Sommeren 3, naar ikke en usædvanlig Varme nøder til Affæffelse af det ene. Paa en Nabogaard holdes hele Sommeren igjennem kun 2 Sæt. Højden af Melken i Botterne er 2 Tommer, om Vinteren noget over, om Sommeren noget under.

Om Vinteren er Indbringelsen af Melken let besørget, og ingen særdeles Forsigtighedsregler at iagttage; om Sommeren derimod bliver det ofte nødvendigt at transportere den ny-malkede 25—26° varme Mælk langt; det er da Hovedsagen at bringe den saa hurtigt som muligt i den kjølige Kjælder, idet der samtidigt drages Omsorg for, at den saa lidt som muligt rystes, da saavel Varme som Bevægelse virker fremmende paa

Melkesyre-dannelsen. Har Ostestoffet først ved Melkesyrens Indvirkning begyndt at løbe sammen, stige ingen flere Smørfugler i Bejret og Glødeaffondringen standses.

Naar der midt om Vinteren kun have lidt Mælk, heldest den strax i Flødetønden; ved at henstaae 24 Timer, sædvanlig i Mejerstøens Bærelse, bliver den da tilstræffelig tyrlig og tyk til Kjærning; Bærelset, hvori den staaer, bør omtrent være 14° varmt.

Efterhaanden som Køerne kælve og Skumningen begynder bringes Fløden i Tønderne og saamegen sød Mælk tilsættes Morgen og Aften, at Tønderne blive fulde; til 30—40 Rd. Fløde sættes ligesaamegen Mælk; at bringe den i passende tyrlig Tilstand i omt. 24 Timer ansees, med Hensyn til Smørrøts Godhed og Mængde, for det ønskeligste. Kan det af een eller anden Grund ikke skee saa hurtigt, fremskyndes Syredannelsen ved Tilsætning af et Par Rd. Kjernemælk; eller ved at opvarme endeel af Mælken over Ilden, dog ikke til Kogning; eller lettest og bedst ved en Damp med varmt Vand, som nedlægges i Tønden.

Om Sommeren endelig, naar Tønderne staae i Kjælderen, hvor Temperaturen nødvendig maa gaae over 14°, tilsættes hver Morgen 4 til 6 Rd. Kjernemælk, — hvorved altid den Morgen og Aften aftagne Fløde bliver tjenlig til Kjærning i Løbet af 24 Timer.

Paa en nærliggende Gaard har Mælken i et Par Aar ikke været i den normale Tilstand; skjøndt den i Kjælderen holdt sig omtrent ligesaa lang Tid som her, maatte dog den afflummede Fløde meget hurtigt fjernes, da den i Løbet af nogle Timer deelte sig i Balle og en osteagtig Mæsse; fik man den fjernet, var Kjernemælken af en i høj Grad modbydelig og sødagtig Smag, og Smørret udgjorde kun $\frac{1}{4}$ af det normale Quantum; denne Tilstand begyndte om Foraaret, mens Køerne endnu stode paa Stald, og varede til henad Efteraaret, medførende megen Skade og Tab, og trods alle Underjøgelse var den ikke til at faae hævet. Den samme Melke-

sygdom har gjentaget sig flere Steder baade i tørre og fugtige Aar, baade i reenlige og ureenlige Mejerier, uden at nogen bestemt Grund dertil kan paavises.

Da en Beskrivelse af Smør- og Ostetilberedningen vilde falde fuldstændigt sammen med hvad de forskjellige Lærebøger derom sige, skal jeg kun omtale hvad her er særegent.

Et Dampapparat benyttes til Ostetilberedningen; i Løbet af $\frac{1}{2}$ Time er Melken opvarmet til 30° . 1 Skeefuld Løbe benyttes til 180 Rd. Mælk. $\frac{1}{2}$ til $\frac{3}{4}$ Pd. Salt bruges til hver Ost paa 16—20 Pd.; for at gjøre denne sprød tilsættes Melken 4 Rd. Kjernemelk pr. Stk.

Der fjernes 80—90 Rd. Fløde hvergang; Temperaturforholdet var i Gjennemsnit om Sommeren:

Fløden i Kjernen. $13\frac{1}{2}^{\circ}$.

Lusten Kl. $4\frac{1}{2}$ 15° .

Det benyttede Vand . . . 12° .

Kjernen begyndt Kl. . . $4\frac{1}{2}$.

Vandet tilsat her Kl. $5\frac{1}{2}$ til 6.

Kjernen jærdig Kl. $5\frac{1}{2}$ til 6.

Temperaturen i Kjernen. . $14\frac{1}{2}^{\circ}$ efter endt Kjærning.

Salt fjernet 80 Rd. Fløde.

Brugt . . . 10 Rd. Vand; ved højere Varme bruges langt mere.

Smørret af passende Consistens.

Drittler benyttes til Forsendingen; Brutto-Vægt 104—106 Pd.; Netto 90—92 Pd.; 3 Pd. Salt benyttes til hver Drittel, $1\frac{3}{4}$ Pd. ved den første Saltning strax ved Optagningen af Kjernen, hvorved Smørret førstegang æltes og farves; samme Dags Eftermiddag anden Gang Æltning, dernæst Henlægning til at en Drittel kan fyldes, hvorpaa det igjen æltes og saltes med Resten af de beregnede 3 Pd. Træet beregnes til 14 Pd., skøndt den virkelige Vægt er 17 til 18 Pd.; 3—4 Pd. Træ sælges saaledes for Smør, hvorved Omkostningen ved Forsærdigelsen af Drittlerne rigelig betales.

Gra Martø 1860 til Martø 1861 har Udbyttet været
som følger:

Maanedet.	Sil skiven af skan- ben faldet Gitt. Røer.	Rb.	Omær.				Df.	
			Dritter indhæede.			Sil gunde- hold- ningen.		
			Ent.	Brutto pb.	Netto pb.			
Marts	44	7968	6	633	549	92	67	1 Rø baglig 5 $\frac{3}{4}$ Rander.
April	59	9877	11	1147	993	92	95	1 - - 5 $\frac{1}{2}$ -
Maj	64	11721	15	1565	1355	106	109	1 - - 6 -
Juni	65	10014	11	1163	1009	97	108	1 - - 5 -
Juli	65	10150	12	1272	1104	94	91	1 - - 5 -
August	68	9458	8	860	748	118	85	1 - - 4 $\frac{1}{2}$ -
September	68	8191	7	752	654	96	71	1 - - 3 $\frac{3}{4}$ -
October	68	4864	5	531	461	106	39	
November	"	1111	1	105	91	84	"	
December	15	1120	"	"	"	62	"	
Januar	29	2376	2	212	184	54	"	
Februar	38	4547	3	487	419	59	22	
Sum . . . 81397.		81.	"	7567 Rb. 1060 Rb. 687	Gitt.			

68 Køer have været mælkgeivende; pr. Ko er Udbyttet da 1197 Rd.; tilsalg af Smør 111,3 Pd., til Huusholdningen 15,6 Pd.; ialt af hver Ko 126,9 Pd. Smør. I det noget fugtige Aar har i Gjennemsnit 9 Rd. Mælk været benyttet til 1 Pd. Smør. Udbyttet af Ost er 119 Pd. pr. Ko, meget lidet i Forhold til Smørret, paa Grund af den lange Tid om Vinteren, hvor der ikke laves Ost.

Efter gammel Regning fedede man 1 Sviin til omtrent 3—400 Pd. for hver 10 Køer. Det skete imidlertid ved en langt flattere Fodring end den, der nu paa de fleste Steder anvendes; efter Fodringen nutildags produceres mellem 50 til 100 Pd. Flest for hver Ko aarlig, altsaa vil Affaldet fra Melken af 4 til 8 Køer behøves efter stærkere og svagere Fodring for at levere 400 Pd. Flest.

Her paa Gaarden produceres mellem 5 og 6000 Pd. Flest aarlig; naar Køerne i Marts Maaned før Størstedelen have kælvet, begyndes paa Fedningen af det første Hold Sviin — ifjor 8 —; det er i Regelen Grise fra forrige Aars August i en Alder folgelig af næsten 7 Maaneder; man anvender ikke her aargamle Sviin til Fedning, da en Vægt af 200 til 300 Pd. er den meest søgte og bedst betalte. Naar Melken da i Juni Maaned bliver rigeligere, begyndes paa Fodringen af de resterende 8 Efteraarsgrise; tilsammen vil disse 16 Stkr. fedes til omtr. 4000 Pd.; 10 af Foraarsgrisene ere bestemte til Commer- og Efteraarshedning, deels til Salg, deels til Huusholdningen; 7 Søer og 1 Orne danne Stammen i Svineholdet; hidtil have alle Svinene været af den grove, langorede Race, der hyppigt træffes her i Holsteen; de have imidlertid viist sig mere tilbøjelige til at voxe end til at fedes, hvorfor 1 Orne og 2 Søer af Berks-hire-Racen ere anskaffede, hvorved en særdeles god Race er skaffet tilveje. Af de aarlig producerede 70 til 90 Grise tillægges efter den Vægt der ønskes 20—30—35 Stkr. Resten sælges 5 Uger gamle. I Begyndelsen af Fedningen fodres Svinene 3 Gange

daglig, senere 5 Gange, om Morgenens Kl. 4, samt Kl. 10, 12, 4 og 7.

Af de indtagne 16 Sviin sælges de 12 i Juli og August til en Vægt af c. 3000 Pbd.; de 4 fædes til October og bruges i Huusholdningen. Af de 10 Grise fædes de 5 til omtrent 200 Pbd., naar det første Sæt gaaer bort; de 5, der benyttes til Huusholdningen, bringes til c. 200 Pbd. Til Huusholdningen vil saaledes bruges henimod 3000 Pbd. Flest, eller 100 Pbd. for hver Person, Borne og Børn; desuden kan regnes 50 Pbd. Kjød pr. Mand (3 Gange hver Uge faae Folkene Sulemad — $\frac{3}{4}$ Pbd. pr. Mand).

Fire à fem Stkr. af Efteraarsgrisene fødes godt til c. 50 Pbd. og benyttes til den her meget yndede Sylte. Til Salg er omtr. 5000 Pbd. Flest eller omtr. 70 til 80 Pbd. pr. Ko; da Løbevinene gaae paa Brakmarken om Sommeren og da Grisesørne og det sidste Hold Fædesviin faae noget Korn, dog ikke meget om Efteraaret og Vinteren, kan det ikke absolut siges, at Affaldet fra Mejeriet er udbragt til de nævnte Producter.

I de 6 foregaaende Aar, da Kornfødringen ikke var saa stærk som nu, og da de tørre Sommer i høj Grad formindskede Udbytten, var Forholdet mellem de forskjellige Producter af Mejeriet som følger:

Aar.	Pengeudbytte.					Forhold mellem de folgte Producters Summer.					Antal af Boer.		Udbyttet efter Vægt.				
	Samlet Udbytte i Penge.	Smør.	Dst	Eviin.	Kalbe.	Smør.	Dst.	Eviin.	Kalbe.			Smør folgt.	Dst.	Klaff.			
1854.	Rbd. Rm. 4304	Rbd. Rm. 2753	Rbd. Rm. 604	Rbd. Rm. 849	Rbd. Rm. 98	100	22	30	4	80		Salt Pb. 8250	pr. Eit. Pb. 103	Salt Pb. 9781	pr. Eit. Pb. 109	Salt Pb. 6100	pr. Eit. Pb. 76
1855.	5285	3356	718	1103	108	100	21	33	3	80		9667	120	11038	138	7900	98
1856.	5736	3726	914	980	116	100	24	26	3	85		9120	108	11461	147	6100	72
1857.	5171	3321	748	940	162	100	22	28	5	80		8041	101	9513	119	5900	74
1858.	3600	2265	513	751	71	100	21	33	3	75		6110	81	7386	96	5600	75
1859.	3308	2111	444	661	92	100	21	31	4	70		5492	78	7496	97	5100	68

At det samlede Mejeriudbytte falder da i Gjennemnit de $\frac{2}{3}$ paa Smørret, $\frac{1}{3}$ paa Dø, Evin og Kalbe; da her ikke uden i Modsigelse gives Korn til Evinene, vil Forholdet ikke lide af nogen betydelig Ucorrection. I Gjennemnit for alle Aarene er udbragt emtr. 100 Pb. Smør, 116 Pb. Dø og 77 Pb. Kæf pr. Se til Salt, eller, naar Forbruget i Huusholdningen medregnes, emtr. ialt 115 Pb. Smør, 120 Pb. Dø og 108 Pb. Kæf.

Melkefjælderen er efter sædvanlig gammel Methode lagt mod Nord, med gitterede Vinduer 1 Alen over Gulvet og Vinduer under Loftet; der er 10 □ Fod Gulv pr. Ko — den ligger 1 Alen i Jorden og er tør Sommer og Vinter; ved en Gang mellem Smørfjælderen (mod Øst) og Østeskammeret (mod Vest) staaer den i Forbindelse med Mejerikjøkkenet, hvor Gulvet er lagt med Portlands-Cement, medens det i Melkefjælderen er Muursteen paa Kant, udfugede med Cement; Cement-Gulvet er i enhver Henseende anbefaleligt; der maa sørges for god Undergrund, Leer i Bunden, dernæst et Par Tommer Sand og endelig et sædvanligt Muursteensgulv, hvorpaa Cementen lægges i en Tykkelse af $\frac{5}{8}$ Tomme. 1 Td. Cement à 8 Rd. Rm. er her brugt til hver 64 □ Fod.

Temperaturovergangen i Fjælderen fra Koldest til Varmest har været som følger:

April	højest	lavest	Bemærkninger.	April	højest	lavest	Bemærkninger.	
1	6° R.	5° R.	5 og 6 Sæt Mælk — den staaer 60 til 72 Timer.	27	8° R.	6° R.		
2	6	5		28	8½	5		
3	6	5		29	9	6		
4	6	4		30	9	6		
5	6	5		Maj.				
6	7	5		1				
7	6	5		2				
8	6	5		3				
9	7	6		4				
10	6	5		5				
11	6	5	Dmtr. 12 Rd. færdige Band benyttes ved Rensningen, de tilfættede strax og senere bruges kun til Rensningen; af 300 Rd. Mælk omtrent 60 Rd. fløde, altsaa benyttes 20 pCt. færdige Band.	6			Et Sæt Mælk afstøffet, nu kun 3 Sæt.	
12	6	5½		7				
13	6	5		8				
14	6½	5		9				
15	6	5		10				
16	6	5		11	11	10		
17	6	5½		12	11	10		
18	7	5½		13	11½	10		
19	7	5		14	11½	10		
20	7	6		15	10½	9½		
21	7	5	16	10	8			
22	8	5	17	11	9			
23	8	5½	18	12	11½			
24	7	5	19	13	11			
25	8	6	20	13	10			
26	8	6	21	12	9			

Maj	højest	lavest	Bemærkninger.	Juni	højest	lavest	
22	12° R.	9° R.		4	12° R.	10° R.	
23	13	8½		5	11½	10	
24	12	9½		6	11	10	
25	12½	9		7	11	10	
26	12	10		8	11	9	
27	12	9		9	12	10	
28	11	9		10	12	10	
29	9	8½		11	11½	9½	
30	9	8		12	12½	10	
31	10	9		13	13½	11½	
Juni				14	13	11	
1	12	9½		15	11½	9½	
2	11	9		16	11	10	
3	11	9½					

Da her ikke findes nogen Vinterfjælder, tabes noget Smør ved den mangelfulde Glødeaffondring, naar Temperaturen synker til 5°.

Apparaterne, der benyttes, og deres Pris for et Mejeri af denne Størrelse ere som følger:

	R. M.		R. M.
1 Østeballie til 250 Rd. Mælk . .	16 Rd.	„ β	16 Rd.
1 Østepresse, 4 enkelte Presser . .			16 -
4 Østekopper à	1 -	„ -	4 -
240 Stkr. Mælkébøtter af Egetræ			
med Jernringe à	1 -	„ -	240 -
6 Bognspande til 40 Rd. Mælk. . .	4 -	„ -	24 -
2 Glødespande „ 12 - - . .	2 -	„ -	4 -
10 Mælfespande „ 16 - - . .	2 -	48 -	25 -
6 Bandspande „ 20 - - . .	2 -	48 -	15 -
1 stort Smørtrug (8 Rd.), et lille			
ditto (4 Rd.)			12 -
2 Glødeskeer	„ -	48 -	1 -
1 Mælke-, 1 Gløde- og 1 Østefie	1 -	„ -	3 -
5 Ag med Jernfjæder	1 -	„ -	5 -

Løstpris 365 Rd.

Transport 365 Rd.

1 Mælkevogn.	50 -
Ofterækker for c. 200 Stfr. Ofte à 17—20 Pd.	20 -
3 Flødetønder og 1 Kjernemælkestønde	20 -
Kjerneværk med Hestegang for 1 Hest.	130 -
Dampapparat af Kobber med en Kobber-Vand-	
forsyner	400 -

Inventariet tilsammen 985 Rd.

Vandet i Kjedelen bringes i Kog om Aftenen, hvorved endeel Tid spares om Morgenens, da Affjølingen i Købet af Ratten ikke er betydelig; Arbejdet begynder:

Rl. 2½. Ild under Kjedelen, der er varm fra den foregaaende Aften.

Rl. 3½. Dampen oppe og Skumningen endt; Dampen ledes i Oftekarret.

Rl. 4. Mælken i Oftekarret 30°; 10—12 Rd. Kjerne-mælk tilsættes for at gjøre Ofte sprød; 1 stor Skeefuld Løbe og 4 Skeefulde Smørfarve til henimod 200 Rd. Mælk.

Rl. 4. Gaae Pigerne til Malkning efter at have bonet og vadsfet Bøtterne. Kjerningen begyndes.

Personalet er foruden Bødkeren, der tillige har Opsyn med Malkning og Svinehold, 1 Mejerstue og 4 Malkpiger, samt en Svinepasser. De flinkeste Bønderpiger tjene her i Mejeriet, og Ordenen er mønsterværdig, ligesom ogsaa Orden og Reenlighed er Hovedsagen i ethvert velindrettet Mejeri; Mejerstens Løn er 64 Rd. År., Bødkerens 64 Rd. År. og Malkpigerne 29 Rd. År.

Som det i den senere Tid er gaaet paa de fleste Mejerigaarde, saaledes ogsaa her — det oprindelige Antal Køer er formindsket efterhaanden som Fodringen er forbedret.

Det ligger i Sagens Natur, at jo færre af Fødemidlernes plantenærende Stoffer der tabes, des større Værdi faaer Foderet ved Omformningen i Producter og Gødning. Det er derfor Landmandens Opgave at forhindre unyttigt Tab

under Bestræbelsen for at frembringe en saa stor Mængde sælgeligt Product som muligt. Hvor forskjellige Beregningerne over Foderæquivalenterne end kunne være, ere de dog alle enige i at tillægge Kvælstoffet under dets opløselige Former en væsentlig Indflydelse paa Foderstoffernes nærende Evne.

Efter Boussingault indeholder

15 Kilogr. (30 Pd.) Hø 1,15 pCt. Kvælstof = 173 gr.

2 Kilogr. Straa 0,4 " " = 8 "

En Ko modtager daglig 181 gr. Kvælstof.

Til Mandedrættet bruges 25 gr.

Til Dannelsen af 10,35 Kilogr.

Mælk à 0,5 pCt. 52 "

77 gr.

Rest af Kvælstof efter Fordøjelsen 104 gr.

Af Høets og Straaets Kvælstofmængde er da 28 pCt. brugt til Dannelsen af Mælk, 14 pCt. gaaet tabt ved Udaandingen, tilsammen 42 pCt., og 58 pCt. findes i Gjødnin-gen, forudsat at ingen Vægtforsøgelse af Koen har fundet Sted. Ved at fordele det samme Foderquantum paa 2 Individer vilde Tabet ved Udaandingen stige til det Dobbelte og Productionen synke; hvad der af Kvælstof bortgaaer gennem Lungerne og Huden, er tabt for Gjødnin-gen, hvad der benyttes til Legemets Stofveksel er tabt for Productionen, — deraf den Regel, at saavel for Production som Gjødning er det fordeelsagtigt at opfodre et givet Quantum Foder ved et mindre Antal Kreaturer, end det, der kun er istand til at ernæres dermed. Altsaa: en rigelig Fodring er Økonomie, en knap, Udsælgelighed. Stort Foderforbrug forsøger Agerbrugets Indtægt ved forsøget Gjødning, og Agerbruget atter Kvægbenyttelsen ved større Production af det Kvæget behøver.

Et Tillægsfoder af 600 Pd. Korn pr. Ko eller omtrent 1200 Pd. Høvardi (1 Pd. Korn regnet = 2 Pd. Hø, hvilket er temmelig lavt) i Vinterens Løb vil under isøvrigt taalelig

god Fodring bringe et Meerudbytte af mindst 120 Rd. Mælk à 8 Sk. = 10 Rd. Rm., altsaa meget lavt regnet bringes $\frac{2}{3}$ af Pengeværdien for Kornet ud ved Mejeriproducter; af den i Kornet indeholdte Kvælstofmængde kan antages at $\frac{1}{3}$ gaaer tabt ved at paaføre Organismen; af omtr. 3 Tdr. Korn vil da omtr. 8 til 9 Pd. Kvælstof blive tilbage i Gjødningen — man har da foruden de meget lavt ansatte 10 Rd. i Producter tillige i Gjødningen Værdien for 100 Pd. Guano, — Pengeudlægget vil saaledes i Producter og Gjødning udbringes.

For at indføre en stærk Fodring, der skal kunne betale sig, maae tages adskillige Hensyn, hvis Vigtighed let kunde oversees.

Udvalg af Kreaturerne og Bortfjerning af dem, der mindst ere skikede til at lønne Foderet, opnaaes ved Kjendskab til hver enkelt, altsaa Prøvemalkning; et nøjagtigt Mejeri-Regnskab ikke alene over Producterne, men ogsaa over Foderets Qvantitet og Qualitet vilde være et nyttigt Hjælpe middel.

For et halvt Aarhundrede siden var Jordens Behandling ikke saa fuldkommen som nu. Forskjellige Græsarter og Ufrugtplanter voksede som en Følge deraf mere uhindret mellem Vaar- og Vinterfød. Halmen havde højere Værdi som Fodringsmiddel ved paa en Maade at være blandet med Hø, og man var selgelig dengang mere end nu berettiget til at gjøre Regning paa Halmen som Vinterfoder.

Hø er det almindeligste, men langt fra det billigste Foder; i Regelen betragtes Kornfodringen som dyr, men hvormegest koster ikke en stærk Vinterfodring med Hø; en Afgrøde Byg med Halm og Korn er som Foder lig 6 à 7000 Pd. Hø, mens 4 à 5000 Pd. er den gjennemsnitlige Axl pr. Td. Land af dette, og en Afgrøde Kløver, der høstes under fremstribende Blomstring er ligesaa vel som Kornarterne hvad man kalder udpinende. Hvor tilfældige Omstændigheder gjøre Høavlens ringere end ønskelig, maa ikke Fodringen med Korn istedetfor Hø betragtes som en i og for sig dyrere Fodringsmaade.

De fortrinlige Hjælpemidler der haves i nogen Rodrugt-
dyrkning, Oliefager og Klid benyttes, vist med Urette, sjæl-
dent her.

Uf meget væsentlig Betydning for fordeelagtig Vinter-
fodring er god Græsning. tillige bør Hensynet til Græsnin-
gens Godhed til forskjellige Tider af Sommeren komme i
Betragtning ved Tiden for Kælningen. Hvor der kan gøres
Regning paa en god Eftergræsning vil en sildig Kælningstid
i Regelen være fordeelagtig, mens det Omvendte vil være for-
deelagtigt, hvor kun Forsommeren kan byde rigeligt Græs.

En rigelig Fodring gjør Besætningen mindre udsat for
Sygdom, hvortil kommer det Fordeelagtige i, at de Køer, som
paa Grund af Alder skulle sælges, afgaae i godt Huld.

Til en fuldstændig Benyttelse af Melken hører et godt
Meierilocale; hvor en meget stærk Vinterfodring skal gennem-
føres, kan det stilles som en Betingelse, at Localet, hvori
Melken opbevares, maa kunne opvarmes; den egentlige Kjalder
kan deles, eller et særskilt Rum med Kaffelovn benyttes; en
dygtig Bestyrrelse, der i Stort og Smaat veed at gennemføre
Orden og Reenlighed er først og sidst nødvendig.

Da Koen ikke som Svinet har en bestemt, afbrudt,
Periode, hvori Foderet skal betales, er enhver bestemt Regel
for og Beregning over den oekonomisk rigtige Fodergrænde
umulig — i de sidste halvhundrede Aar er Vinterfodringen
steget —; det Maximum, som Martens anfører, er inart
Minimum; 4000 Pd. Høvardi i Korn, Hø og Straa er langt
mindre, end der nu paa de fleste velindrettede Mejerigaarde
gives; 5000, ja 6000 Pd. Høvardi pr. Ko er ikke ualmindeligt.

Det Fordeelagtige ligger ikke saameget i Productionens
Forøgelse som i Forøgelsen og Forbedringen af Gjødningen;
i den Ophobning af vegetabiliske Substantier og Gjærings-
midler i Jorden, hvorved dens bundne Frugtbarhed gøres
fri, og hvorved den i fysisk Henseende afgiver en bestandig
bequemmere Plads for Planterne. Foder og Gjødning er
Capitalen, hvoraf Landmanden skal oppebære Renterne — jo

større Capital, des større Renter; — det meest haandgribelige Beviis for det Fordeelagtige i stærk Fodring er derfor det, at de Mænd, som i en længere Arrække have gennemført den, staae sig gjennem alle Coniuncturer, og bevise derved Sandheden af Wedherlins Sætning: At Kvægavlen kun fortrinlig lønner sig, naar den ikke drives som Bisag eller nødvendigt Onde, men som Grundlag for Agerbruget.

Da Regnskabet føres samlet for de to nærliggende Gaarde Christiansthal og Bankenhof, hver paa 300 Tdr. Land, skal jeg for begge anføre et Aars Indtægt og Udgift, hvoraf navnlig fremgaaer Forholdet mellem Mejeriproducter og Kornsalg.

Indtægt.

	R. M.	R. M.
Tilfældige	428 Rd. 1 $\frac{1}{2}$ " β	
Korn solgt paa Chri-		
stiansthal	4984 - 1 - 3 -	
Do. solgt paa Ban-		
kenhof	3966 - 2 - 6 -	
Mejeriet indbr. Chri-		
stiansthal	3309 - 1 - 3 -	
Do. indbr. Bankenhof	3200 - " - " -	
		15887 Rd. 5 $\frac{1}{2}$ 12 β

Udgift.

Drifts- og Omkostninger	5549 Rd. 2 $\frac{1}{2}$ 10 β	
Husholdning	2279 - 3 - 6 -	
Rejser, Bygningsar-		
bejder, Diverse oc.	909 - 2 - 13 -	
		8738 Rd. 2 $\frac{1}{2}$ 13 β
Overskud	7149 Rd. 2 $\frac{1}{2}$ 15 β	

I 5 Aar fra 1854 til 1858 er Forholdet som følger:

Driftsomkostninger, Huusholdning, Bygningsarb., Draining &c.	Indtægt af Korn og Mejeri.
---	-------------------------------

	R. M.	R. M.
1854	6516 Rd. 1 $\frac{1}{2}$ 13 β	16828 Rd. 1 $\frac{1}{2}$ 10 β
1855	8714 - " - 13 -	16362 - " - 13 -
1856	7774 - 5 - 10 -	14879 - 2 - 13 -
1857	7794 - 4 - " -	14430 - 5 - 10 -
1858	7187 - 1 - 3 -	12607 - 2 - 13 -

Gjennemsnit pr. Aar	7597 Rd. 2 $\frac{1}{2}$ 11 β	15021 Rd. 3 $\frac{1}{2}$ 15 β
---------------------	-------------------------------------	--------------------------------------

Bruttoudbyttet har altsaa været pr. Ld. Land 25 Rd.;
Udgiften ved Driften og den noget herskabelige

Huusholdning 12 $\frac{1}{2}$ Rd.

Overflud selgelig 12 $\frac{1}{2}$ Rd.

Da Gaardene først for nogle Aar siden ere tiltraadte af den nuværende Ejer, og Forbedringerne af Mark og Mejeri først under ham have fundet Sted, saa maa det mindre betydelige Bruttoudbytte, og de undertiden store Driftsomkostninger tilskrives den korte Tid, der endnu er forløben efter at Gaardenes Kultivering er begyndt.